

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LXI. De Testamentis, & ultimis voluntatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

CASUS LXI.

De Testamentis & ultimis
voluntatibus

ONesius circa ultimas voluntates varia habet dubia: 1. An corruente testamento corruant legata, donationes mortis causâ. 2. Quae solemnitates requirantur ad testamentum profanum. 3. Ad testamentum ad causas pias, & speciatim in Diœc. Colon. 4. Ad testamentum inter liberos, ad testamentum militum, rusticorum, aut factum tempore pestis, vel Principi oblatum. 5. Quid si quis juret non revocare testamentum, vel jurato renuntiet hereditati. 6. An succedens ex testamento non solemniter teneatur solvere legata. 7. Quid si Caja succedat eâ conditione, ut, si improbus discesserit, hereditatem relinquat Titio, ipsa autem ingrediatur Religionem. 8. Quid si testator dicat: Si Caja nubat, habebit 200. si vero Religiosa fiat, habebit tantum 100. vel nihil. 9. Quid si eâ conditione quid legetur Titio, ut ducat Cajam, Titius autem suscipiat S. Ordines, aut si aliquid legetur sub causa, modo, vel demonstratione falsa, ib. remissivè. 10. An legata ad causas pias in genere vel pauperibus indeterminatè relicta dari possint Monasterio; item si legata omnia solvi nequeant, an etiam legata pia minuenda sint pro rata. 11. Quid si duo homines sint ejusdem nominis, & sciri non possit, de quo testator locutus sit. 12. Quid de legato rei aliena. 13. Quando legatarius accipiat dominum & fructus legati. 14. Quid debeat heredibus necessarius; & an prateriri possint. 15. Quid si

parentes unipropius relinquunt quàm alteri, & quid hic observandum Confessariis. 16. Quid si testator Caja destinaverit dare Crucem auream, sed ante ejus traditionem moriatur. 17. An heres ex legatis sibi detrahere possit quartam partem. 18. Quid de Testamentis & donationibus ante vel in Novitiatu factis? Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit ultima voluntas, testamentum, legatum, fide-commisum, codicillus?

- I. R. Ultima voluntas ex Ulpiano definitur: Justa voluntatis sententia de eo, quod quis post mortem fieri vult; si fiat cum hæredis institutione, vocatur Testamentum; in quantum continet donationem ab hærede post mortem Testatoris præstandam, vocatur Legatum; & ille, cui fit ejusmodi donatio, vocatur Legatarius; si hæredi imponatur, ut hæreditatem absolutè aut sub conditione, v. g. si ei non nascatur proles, restituat alteri, dicitur fidei-commisum vel generale, si scilicet restituenda est tota hæreditas, vel particulare, si tantùm aliqua ejus pars, & eatenus coincidit cum legato. Dispositio, quâ testamentum corrigitur vel declaratur, aut etiam sine testamento hæredi ab intestato legatum, fidei-commisum, vel aliud quid committitur, vocatur Codicillus. Ab his omnibus differt donatio mortis causâ, quæ firmatur solâ morte donantis, nec ullatenus pendet à valore testamenti; econtrâ Legatum, Fidei-commisum sunt accessorium testamenti, & illo corruente corruunt; hoc excepto, quòd corruente ex defectu solemnitatum testamento profano probabilius non corruant legata pia, Covarr. Eng l. 3. tit. 26. n. 20. & ibid. Pyrr. Reiff. n. 173.

QUÆR.

QUÆR. II. Quotuplex sit Testamen-
tum?

Æ. Testamentum dividitur: 1. In solemne, 2.
& non solemne; solemne vocatur, quod habet
omnes solemnitates, seu condiciones à jure re-
quisitas, quales de Jure Cæsareo sunt, ut testa-
tor coram septem testibus masculis, puberibus,
liberis, ad id rogatis, distinctis ab ipso hærede,
non surdis, non mutis, mentem suam declaret,
vel in scripto ab ipso testatore & omnibus testi-
bus subscribendo, ac consignando, aut vocali-
ter coram dictis testibus suam voluntatem expri-
mat, primum testamentum vocatur scriptum
seu clausum; secundum vocatur nuncupati-
vum.

2. Testamentum dividitur in privilegiatum, & 3.
non privilegiatum; Privilegiatum est, quod
non requirit omnes juris solemnitates; tale est
1. testamentum ad causas pias, in quo nullæ so-
lemnitates requiruntur, sed sufficit, quod vel
per testes, vel per nutus, aut scripturam de vo-
luntate testatoris certò constet, *Barth. Glarus,*
Pyrr. num. 19. & claret ex c. relatam II. de
testam. uni enim testi, etiam probatissimo, v. g.
Parocho, nequidem in foro conscientiae neces-
sariò credendum est, sed Jure Canon. requirun-
tur & sufficiunt duo vel tres testes: *in ore duo-*
rum vel trium testium stat omne verbum, c. cum
esses 10 de testam. ideòque Archi-Diœc. Co-
lon. in Synodo habita Anno 1662. part. 2. pag.
116. declarat, quod testamenta Ecclesiastico-
rum facta sine Notario vel Pastore & duobus
testibus sint invalida, quamvis admittat legata
pia tant in scripta, vel subscripta à testatore va-
lere. Si testator in testamento vel coram duo-

bus testibus asserat, quòd Confessario vel Parocho mandaverit aliqua erogare ad causas pias, secundum dictum Confessarii vel Parochi executio facienda est. *Eng. num. 10.* dicit, etiam in terris Imperii valere testamenta Clericorum cum duobus vel tribus testibus absque solemnitatibus juris civilis; ubi enim jus Canon. & civile discrepant, Clerici non subjacent legibus civilibus, sed Canonicis. 2. Testamentum inter liberos valet, si pater totum testamentum manu propria scribat, tempus liberorum, ac signa rerum specialium declaret, *Nov. 107. c. 10. auth. quòd sine.* etsi nullus testis vel alia solemnitas adhibeatur.

3. In testamento militum duo, in testamento rusticorum, si plures haberi non possint, quinque testes sufficiunt, sive testamentum sit scriptum, sive nuncupativum, *l. fin. c. de testam. Carpzov König de test n. 8.*

4. Testamentum tempore pestis ex paritate rationis valet cum duobus testibus, si plures haberi non possint, *Myns. Jason Gail. l. 2. obs. 118.*

5. Testamentum Principi oblatum vel coram eo factum valet absque omni solemnitate, dummodo probari possit, quòd sit oblatum, *arg. l. omnium cod. de testam. Covar. Laym. hic n. 15.*

QUÆR. III. Quid amplius notandum circa Testamenta?

5. & Seq. 1. Testamentum ex natura sua ante mortem semper est revocabile, si quis jurasset non revocare, peccat quidem revocando, revocatio tamen est valida, quia juramentum non immutat naturam actus, qui ex se est & manet revocabilis; similiter renuntiatio vel pactum
circa

circa hæreditatem adhuc viventis in favorem tertii est invalidum, etsi fuerit juramento firmatum, quia hoc juramentum est contra bonos mores & in præjudicium tertii, quia inducit votum captandi mortem alterius, *l. fin. C. de pactis. Sanch. in Decal. l. 7. c. 2. num. 33.* Unde si filia accipiens dotem dicat se eam esse contentam, & renuntiare paternæ hæreditati, hoc non obstante potest postea petere complementum suæ legitimæ portionis, *l. pactum dotale, C. de collat. & c. quamvis de pactis in 6.* Si verò renuntiatio fiat ad causam piam, valet etiam non requisito consensu ejus, de cujus hæreditate agitur, *Pyrr. tit. 31. n. 90.*

2. Famossissima est quæstio: An testamentum ad causas non pias, non habens omnes solemnitates à jure requisitas, sit validum? Pro foro conscientiæ sufficit, quòd utraq; sententia sit probabilis & in praxi tuta, ita ut hæres ab intestato possit judicare testamentum esse nullum, sibi que usque ad sententiam judicis bona defuncti retinere. Econtra hæres scriptus ex testamento hæreditatem tutò adire possit, quo casu tamen etiam tenebitur legata solvere, non tantum pia, (ad quorum valorem nullæ solemnitates requiruntur) sed etiam profana. Nec obstat, quòd legata profana in tali testamento probabiliter sint nulla; nam eo ipso, quo in sui favorem sustinet testamentum esse validum, debet etiam stare pro valore legatorum, aliàs certò peccabit contra jus unius; vel enim valet testamentum, & sic agit contra jus legatarii, vel non valet, & agit contra jus hæredis ab intestato.

3. Sæpè testamento vel legato adjicitur con-

T t 5

ditio,

ditio, quæ, si iusta est, erit observanda ex iustitia, vel legatum restituendum, aut testamentum non adeundum; si sit conditio turpis, habetur pro non adjecta. Præcipuè tamen attendenda est voluntas testatoris; unde valet testamentum sub hac clausula: Si Caja improlis decesserit, relinquet hæreditatem Titio; quo casu, si Caja profiteatur in Monasterio bonorum capace, succedet Monasterium, *c. 8. de probat.* nam hæc præsumitur esse voluntas testatoris, qui creditur potius voluisse favere Monasterio, in quo filia profitetur, quàm extraneo; si verò constat de contraria testatoris voluntate, hæc servanda est, ut si dicat: Si Caja filia mea religionem profiteatur, succedet Titius, quia præsumptio cessat, ubi versamur in claris, *Covarr. Sanch. c. 16. num. 12. Pyrr. num. 76.*

8. Unde etiam valet legatum, si testator dicat: Lego Cajo ducentos florenos, si nupserit, aut in sæculo remanserit; si verò sacros Ordines vel Religionem assumpserit, centum vel nihil, *Menoch. Reiff. à num. 652. Leuren. l. 3. q. 98. num. 9. & Authores citati.* Nam ista conditio non est turpis, nisi fiat ex odio religionis, secus si fiat ex iusta causa ad propagationem familiæ vel stemmatis, & sic fieri præsumitur. Item valet testamentum, legatum sub conditione, si Cajus nupserit Titia, si proles susceperit, *l. cum ita. & l. Titio ff. de cond. & dem.* Si Cajus non nubat, sed profiteatur in religione bonorum capace, conditio habetur pro non adjecta & legatum cedit Monasterio, *Nov. 123. c. 37.* Si S. Ordines suscipiat, legatum retinere potest, ita tamen, ut in Clericatu usque ad finem vitæ perseveret & legatum ad pia opera expendat,

est.

cit. Nov. Covar. Barb. Pyrr à num. 74. Eng. num. 29. de legato sub modo, causa, aut demonstratione falla dixi Casu 48.

4. Si quid sit legatum in genere ad causas pias, vel pauperibus indeterminatè, dari potest Monasterio pauperi, Laym. Sylv Sanch. Pyrrh. num. 109. Si legata omnia solvi non possint, omnia legata etiam pia diminuenda sunt pro rata, etsi alii quòad legata pia contradicant valdè probabiliter putantes ea ante omnia integra solvi debere. 10.

5. Si duo homines sint ejusdem nominis, & ex circumstantiis colligi non possit, de quo testator locutus sit; plures Juris-Consulti docent, legatum non valere & neutri dandum, sed hæredi relinquendum esse; idem est, si legatum duobus ejusdem nominis relictum uni revoceatur, nec constet cui, utrique volunt esse revocatum; sed Molin. d. 197. Dian. to. 2. tr. 5. Miscell. R. 58. meliùs dicunt, ejusmodi legatum inter utrumque esse dividendum; nam uterque habet æquale jus, & certum est, quòd testator noluerit illud manere hæredi. Collig. ex l. qui duos 9. ff. de rebus dubiis. 11.

6. Certum est, quòd jure civili valeat legatum rei alienæ, si testator scivit esse alienam, (cujus probatio incumbit legatario) secus, si putavit rem esse suam, seu ignoravit esse alienam, . 4. Instit. de Leg. ubi ratio additur: *Fortitan enim, si scivisset alienam, eam non legasset*, quæ verba indicant legem hanc fundari in præsumptione, quæ quia cell. t in proximè conjunctis, respectu horum potiùs præsumitur contrarium, putà, quòd testator, si scivisset rem esse alienam, adhuc rem vel ejus pretium fuisset legatum. 12.

tur 15,

turus, ideò tenebitur hæres rem alienam emere, vel eis tradere rei æstimationem, *l. 10. C. de leg. idque etiam tenere Jure Canon. docent Covar. in c. filius 5. de testam. num. 6. Fachin. l. 5. n. 38. Pyrr. num. 84. Leuren. q. 707. num. 4. Prob. ex c. si Episcopus 5. c. 12. q. 5. ubi legatum rei alienæ valere apertè supponitur; accedit ratio, quòd leges civiles etiam juxta Canones servari debeant nisi ab his legantur correctæ.*

13. 7. Si res certa & determinata legata sit, v. g. hæc domus, hic ager, ejus dominium acquiritur legatario etiam ignoranti à die aditæ per hæredem hæreditatis, sed non antè, *l. si tibi 86. de legat. l. si nemo 181. ff. de R. 7. Fachin. l. 1. c. 94.* Hoc tamen dominium est revocabile, potèstque legatarius adhuc repudiare legatum, post acceptationem autem redditur irrevocabile, *d. l. 86.* & fictione juris retrotrahitur dominium ad diem mortis, *Reiffenst. num. 680* ideòque fructus illi, qui aliquo modo sunt pars rei legatæ, velut lana & fœtus ovium, à die mortis debentur legatario, *l. 20. ff. de leg. de aliis fructibus* controvertunt DD. si legatum non est quid determinatum, sed in genere, tunc fructus intermedii acquiruntur hæredi, nisi sit in mora solvendi, *l. si quis 23. ff. de leg. Gomez, Barth. Molin. d. 194. n. 13. V. Leuren. q. 721.*

14. 8. Hæredes alii dicuntur ex testamento, alii ab intestato, qui scilicet sine testamento succedunt; alii vocantur hæredes necessarii, qui in testamento præteriri non possunt, utpote filii & filia, nepotes & neptes, quibus ad minimum debetur legitima triens, seu tertia pars bonorum æqualiter inter eos dividenda; si verò illorum sint plures, quàm quatuor, debetur medietas; & quam-

quamvis ex justa causa in testamento expressa etiam hæres necessarius exhæreditari possit non potest tamen Jure Cæsareo validè præteriri; si enim nulla ejus mentio (quod præteriri dicitur) in testamento fiat, testamentum quòad hæredis institutionem nullum est, valet tamen quòad cætera; imò jus naturæ videtur exigere, ut parentes liberis indigentibus præter legitimam jure civili debitam tantum relinquunt, quantum ad honestam eorum sustentationem est necessarium; idem à fortiori tenet in liberis respectu parentum.

9. Peccant parentes contra charitatem, si sine 15. justa causa uni filio vel nepoti plus relinquunt quàm alteri. Dixi: *sine justa causa*, qualis esset, si unus esset magis probus, magis de testatore meritis, si plus indigeat; si sit pupillus nondum qualificatus, &c tunc enim tali plus relinqui posset. Caveant Confessarii, ne cum præjudicio prolium indigentium in suū vel Ecclesiæ favorem pia legata extorqueant; suadeant potiùs, ut memores animæ suæ adhuc in vivis peccata elemosynis redimant, quia hoc Deo est gratiùs; in morte enim dant quasi coacti, quod retinere amplius non possunt, & post mortem hæredes legata sibi demandata infideliter sæpè exequuntur.

10. Si Cajus filia à se specialiter meritæ 16. destinauerat dare supellectilem argenteam, eamque jam ex parte fieri curaverat, sed ante actualem traditionem moriatur, multi sustinent supellectilem deberi filia, quia satis constat de voluntate donantis, estque donatio virtualis; probabilius tamen est oppositum, quia donatio perficitur traditione, qualis hîc nulla fuit, ut supp. *La Croix* l. 3. p. 2. n. 1120.

11. Hæ-

17. 11. Hæres sicut succedit in omnia jura & com-
moda defuncti, ita & in onera seu debita realia,
cum hoc tamen privilegio, ut si inventarium fe-
cerit, non teneatur ultra vires hæreditatis, imò
solutis expensis funeris, aliisque debitis debetur
ei ex Lege Falcidia quarta pars hæreditatis, & si
eam habere non possit, ex legatis (intellige non
piis) tantundem subtrahere potest. *Less. Sylv. Dis-
cast. l. 2. t. 19. d. 3. à n. 56.*
18. 12. *Trident. sess. 25. c. 16. de Regul.* statuit,
omnes donationes & renuntiationes etiam jura-
tas Novitiorum esse invalidas, nisi fiant duobus
mensibus ante Professionem & cum licentia E-
piscopi vel ejus Vicarii; hæc tamen constitutio se
non extendit ad contractus onerosos venditionis,
permutationis, locationis, quia in his Novitius
tantum accipit, quantum dat, neque à regressu
impeditur, *Laym. Sanch. Hyac. Don. to. 2. tr.
7. q. 30. num. 5. Pyrrh. num. 87.* Deinde se
non extendit ad testamenta Novitiorum, aut do-
nationes mortis causæ, quia cum hæ firmæ non
sint, nisi secutâ Professione, non obstant, quò
minùs Novitii liberè ad sæculum regredi possint,
quod unicè Trid. præcavere voluit. Item se non
extendit ad renuntiationes & donationes factas
ante ingressum, *Sanch. Laym. Pyrr. num. 80.*
nisi factæ sint intuitu ingressûs, tunc enim com-
prehenduntur Decreto Trid. & sunt invalidæ,
*Barb. Less. Pyrr. l. c. Krimer l. 3. q. 31. n.
1723. Reiff. à num. 143. S num. 149.* ubi ad-
ducit plures declarationes S. Congreg. Ratio
est, quia per ejusmodi donationes non minùs
impeditur libertas regrediendi, quàm impedia-
tur per donationes in Novitiatu factas, quòd im-
pedire voluit Trid. vide tamen *Schmalzgr. l. 3.
t. 31.*

7. 31. *num.* 129. ubicum multis docet. contrarium, dicitque multoties à Rota decisum. Novitius testans in ipso Novitiatu non tenetur servare solemnitates juris civilis, sed potest se conformare Juri Can. de cujus foro jam effectus est, secus si ante Novitiatum testetur, nisi testetur ad causas pias, *Eng. num.* 32. An Clerici sæculares de bonis Ecclesiasticis testari possint, dixi *Cas.* 24. *num.* 15.

C A S U S LXII.

Ex Tractatu de Judiciis

PUblus *Judex causas retardat, & ignorans injustas fert sententias, 1. In dubiis & probabilibus sententiatur pro amico, 2. Munera accipit, 3. In quavis causa advocatum agit, 4. Et pluribus subservit, quam tueri possit, 5. Audito crimine inquit in Cajum, 6. Et cum nec Fiscus nec alii Cajum accusent, 7. Testes etiam occulta crimina, & ea, qua sub secreto habent, 8. & omnia, que credunt esse vera, etsi ipse sciat esse falsa, edicere cogit, qui falso dicta non revocant, 9. Reus super crimine interrogatus primum jurato negat, 10. ex post promissa impunitate fatetur, 11. Complices occultos prodit, accusatores de veris & falsis criminibus accusat, 12. Ad declinanda tormenta fatetur crimen à se non commissum vel placè occultum, 13. Contra satellites se defendit, carcerem amicis suadentibus & juvantibus effringit, ad triremes condemnatus fugit, 14 Pro Resolut.*

QUÆR. I Quæ personæ concurrant ad iudicium, & quæ sit iudicis obligatio?

R. Ad iudicium præcipuè concurrunt iudex, 1.

ad-